

PROTOCOL VERMOEDEN KINDERMISHANDELING

In het kader van de kwaliteitszorg ontwikkelde meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling voor medewerkers van het Groen van Prinstererlyceum en de te nemen gefaseerde stappen door het Groen van Prinstererlyceum.

**Groen van Prinstererlyceum
Rotterdamseweg 55
3135 PT Vlaardingen**

Januari 2015

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Begripsomschrijving van huiselijk geweld en kindermishandeling	3
Vormen van kindermishandeling	4
Stappenplan bij een 'vermoeden van kindermishandeling'	5
Fase 1: De docent heeft een vermoeden	6
Fase 2: De docent bespreekt zijn onderbouwde vermoeden	7
Fase 3: De uitvoering van het gemaakte Plan van Aanpak	8
Aanbevelingen fase 3	9
Fase 4: Beslissing	10
Aanbevelingen fase 4	10
Fase 5: Evaluatie	11
Aanbevelingen fase 5	11
Fase 6: Nazorg	12
Aanbevelingen fase 6	12

Bijlagen

Bijlage 1: Observatiepunten	13
Bijlage 2: Een professionele houding naar de betrokken leerling/gezin	14
Bijlage 3: Gesprek met de ouder(s), verzorgers(s)	16
Bijlage 4: Informatie over Bureau Jeugdzorg en Veilig Thuis	18
Bijlage 5: Informatie over de Raad voor de Kinderbescherming	19

Inleiding

In het najaar van 2008 kondigden staatssecretaris Bussemaker van VWS en de ministers Hirsch Ballin van Justitie en Rouvoet van Jeugd en Gezin een wetsvoorstel aan waarin aan organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren, in het kader van kwaliteitszorg, de plicht wordt opgelegd om een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling, daaronder ook begrepen seksueel geweld, vrouwelijke genitale verminking, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. De verplichting geldt voor organisaties en zelfstandige beroepskrachten in de (jeugd)gezondheidszorg, het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg en de maatschappelijke ondersteuning en eveneens voor politie en justitie. De beoogde verplichting voor organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren om een meldcode te hanteren, heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

In de praktijk blijkt dat het omgaan met signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling onzekerheid teweegbrengt. Het protocol biedt een structuur aan en geeft handvatten hoe gehandeld kan worden bij een vermoeden van kindermishandeling. Het doel van dit protocol is: een vermoeden van kindermishandeling bespreekbaar maken en de signalen doorgeven voor eventuele verdere hulp.

Begripsomschrijving van huiselijk geweld en kindermishandeling

In het model is voor het begrip kindermishandeling aansluiting gezocht bij de begripsomschrijving in de Wet op de Jeugdzorg. Onder kindermishandeling wordt ook het als kind getuige zijn van huiselijk geweld tussen andere huisgenoten verstaan. Omdat het begrip huiselijk geweld niet wettelijk wordt omschreven is daarvoor aansluiting gezocht bij de omschrijving die de overheid al een aantal jaren hanteert. Voor alle duidelijkheid worden seksueel geweld, genitale verminking, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling specifiek genoemd bij de omschrijving, om duidelijk te maken dat ook deze vormen van geweld onder huiselijk geweld of kindermishandeling vallen. Overigens vragen deze specifieke vormen van geweld specifieke kennis en vaardigheden van beroepskrachten. Ontbreekt deze specifieke deskundigheid, dan is het verstandig om bij signalen die mogelijkwijs kunnen duiden op zo'n specifieke vorm van geweld, meteen een beroep te doen op externe expertise.

Vormen van kindermishandeling:

-Lichamelijke mishandeling

het kind wordt geslagen, geschopt, geknepen, gebrand en dergelijke;

-Psychische mishandeling

het kind wordt afgewezen, geterroriseerd, aangezet tot afwijkend en/of anti-sociaal gedrag, gepest, getreiterd, gekleineerd; aan het kind worden extreem hoge eisen gesteld, een juiste vorm van onderwijs wordt onthouden

-Getuige zijn van huiselijk geweld

kinderen die opgroeien in een gewelddadig gezin voelen de spanning, horen de kreten, zien de verwondingen, willen tussenbeide springen, komen in loyaliteitsconflict, kunnen zich onveilig voelen en kunnen door dit alles ernstige psychische schade oplopen;

-Seksuele mishandeling

het kind wordt gedwongen seksuele handelingen te ondergaan, seksuele handelingen uit te voeren, getuige te zijn van seksuele handelingen van anderen of wordt gedwongen te kijken naar pornografisch materiaal;

-Lichamelijke verwaarlozing

het kind wordt (medische) verzorging en/of veiligheid onthouden, het kind krijgt onvoldoende voedsel, kleding of onderdak;

-Psychische verwaarlozing

het kind wordt geestelijk verwaarloosd, geïsoleerd, genegeerd; koestering wordt onthouden en er is geen of onvoldoende positieve aandacht of tijd voor het kind.

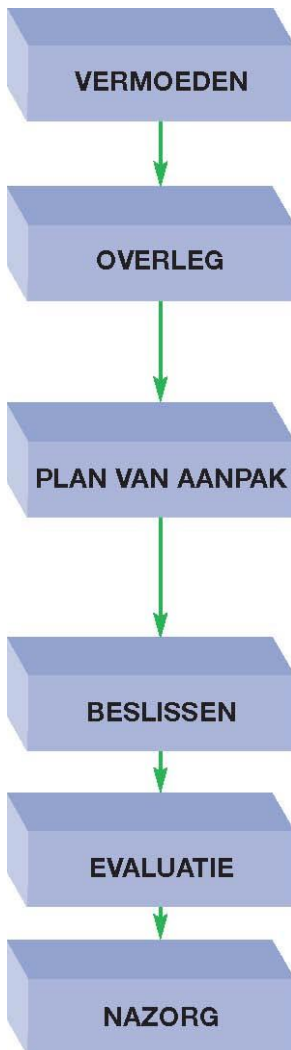
Vaak komen verschillende vormen van kindermishandeling tegelijkertijd voor.

Leerling als slachtoffer, getuige of pleger

De leerling, dit wil zeggen de persoon met wie de beroepskracht professionele contacten onderhoudt, zal niet altijd het slachtoffer zijn van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. De leerling kan ook als vermoedelijke pleger of als getuige bij het huiselijk geweld of de kindermishandeling betrokken zijn.

Dit protocol is gebaseerd op het basismodel dat in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is opgesteld door het NJI (Nederlands Jeugd Instituut) in december 2009 en sluit eveneens aan bij de ondertekende regionale meldcode Rotterdam Rijnmond¹.

Stappenplan bij een 'vermoeden van kindermishandeling' voor docenten in het voortgezet onderwijs

Fase 1: de docent heeft een vermoeden

- observeren
- onderzoek naar onderbouwing
- delen van de zorg

Fase 2: de docent bespreekt zijn onderbouwde vermoeden in een overleggroep

- bespreken informatie
- (eventueel) extra gegevens
- plan van aanpak

Fase 3: het uitvoeren van het gemaakte plan van aanpak

- consulteren vertrouwenspersonen
- consulteren gezinsspecialist
- praten met de ouder(s), verzorger(s)
- onderzoek jeugdarts
- Consulteren Veilig Thuis (voorheen genaamd AMK)
- huisbezoek jeugdverpleegkundige, gezinsspecialist, wijkteam
- bespreken van de resultaten

Fase 4: beslissing

- hulp op gang brengen
- melden bij Veilig Thuis of uitsluitend in crisissituaties melden bij:
- de politie of
- de Raad voor de kindbescherming

Fase 5: evalueren

- de overleggroep evalueert en stelt zo nodig bij

Fase 6: nazorg

- blijf het kind volgen
- eventueel overleggroep bijeenroepen

Fase 1: de docent heeft een vermoeden

De bron van het vermoeden van kindermishandeling kan zijn:

- a** u heeft zelf een vermoeden;
- b** iemand (bijvoorbeeld een ander kind) vertelt u een zorgwekkend verhaal over een kind uit uw klas;
- c** een kind neemt u in vertrouwen over de eigen situatie.

Ad a/b Als u een vermoeden heeft, of een ander vertelt u een zorgwekkend verhaal over een kind uit uw klas, dan

- **observeert** u het kind gedurende een aantal dagen heel goed, let hierbij op opvallend gedrag of onverklaarbare lichamelijke afwijkingen (zie bijlage 2: signalenlijst);
- **noteert** u wat u aan signalen bij de leerling opmerkt. Dit worden uw persoonlijke aantekeningen (zie observatiepunten in bijlage 1);
- **overlegt** u met mensen die u **informatie** kunnen geven, zoals de mentor, de teamleider en de zorgcoördinator. U kunt ook een andere docent vragen mee te observeren;
- blijft u aan de **vertrouwensrelatie** met het kind bouwen;
- bepaalt u een **tijdslimiet** voor deze fase (maximaal één maand).

Ad c Als een kind u in vertrouwen neemt, dan

- **luistert** u rustig naar hetgeen het kind u te vertellen heeft en reageert u niet emotioneel of paniekerig. U neemt het kind serieus;
- **noteert** u wat het kind verteld heeft. Dit worden uw persoonlijke aantekeningen;
- zie verder ad a/b.

Aan het einde van deze fase besluit u:

1. Het vermoeden is onterecht

Er is een andere reden voor het gesignaleerde gedrag.

2. Er is geen bevestiging van het vermoeden

U blijft nauwkeurig registreren wat u bij het kind opvalt of wat u verteld wordt. Na twee maanden bekijkt u uw aantekeningen opnieuw.

3. U twijfelt en/of u vindt een bevestiging van uw vermoeden

Dit wordt ingebracht in de overleggroep (fase 2).

Fase 2: de docent bespreekt zijn onderbouwde vermoeden in een overleggroep

- U, de docent, meldt uw vermoeden bij de zorgcoördinator. Deze roept de overleggroep bijeen:
  - de teamleider, de mentor, de melder en de zorgcoördinator
- Eén persoon is verantwoordelijk voor de **coördinatie** en de **voortgang**; dit is de zorgcoördinator.
- U kunt gebruik maken van een observatieformulier (zie bijlage 1).
- Indien nodig overlegt de zorgcoördinator met het Veilig Thuis (voorheen genaamd het AMK). Dit kan anoniem.
- De overleggroep bekijkt welke gegevens over dit kind beschikbaar zijn; dit wordt ook vastgelegd.
- De coördinator overlegt indien nodig met de gezinsspecialist of de CJG-jeugdverpleegkundige, informeert de directie en stelt een **tijdslimiet** voor deze fase.

Als de overleggroep aan het eind van deze fase **geen bevestiging** van het vermoeden heeft, dan:

- blijft de docent alert;
- blijft de docent bouwen aan de vertrouwensrelatie met het kind;
- noteert de docent in zijn agenda dat hij na een bepaalde periode nog eens overlegt over het gedrag of lichamelijke gesteldheid van het kind.

Indien er een **redelijk vermoeden** bestaat van kindermishandeling, maakt de overleggroep een **plan van aanpak** (fase 3).

Fase 3: de uitvoering van het gemaakte plan van aanpak

In fase 2 is besloten tot een **plan van aanpak**. Mogelijke stappen zijn:

- a** plan bespreken met gezinsspecialist / CJG-jeugdverpleegkundige
- b** een gesprek met de ouder(s), verzorger(s);
- c** de jeugdarts roept het kind op voor onderzoek;
- d** een advies- of consultvraag bij Veilig Thuis
- e** een huisbezoek door jeugdverpleegkundige, gezinsspecialist of wijkteam
- f** resultaten van a t/m f bespreken in de overleggroep.

Ad a Plan bespreken met gezinsspecialist

-De zorgcoördinator kan na overleg de leerling op de agenda van het zorgoverleg met de gezinsspecialist plaatsen. Indien de gezinsspecialist van mening is dat dat in het belang van de veiligheid van de leerling is, kan alsnog de identiteit van de leerling bekend gemaakt worden.

Ad b Een gesprek met de ouder(s), verzorger(s)

- overleg binnen de overleggroep, welke persoon het beste met de ouder(s), verzorger(s) kan spreken;
- bereid het gesprek goed voor in de overleggroep (zie aanbevelingen);
- overleg na afloop van het gesprek in de overleggroep over verdere stappen.
- vraag ouder(s), verzorger(s) toestemming om de leerling met de gezinsspecialist te bespreken

Ad c De jeugdarts roept het kind op voor onderzoek

- de jeugdarts kan een kind oproepen voor onderzoek, nadat de school de zorgen heeft besproken met de ouder(s), verzorger(s);
- de jeugdarts onderzoekt de leerling en spreekt met de ouder(s), verzorger(s);
- de resultaten worden in de overleggroep ingebracht voor zover ze betrekking hebben op het vermoeden van kindermishandeling, rekening houdend met de privacy van het kind.

Ad d Een consultatie bij Veilig Thuis

- de zorgcoördinator neemt contact op met Veilig Thuis en legt de kwestie voor;
- Veilig Thuis geeft advies over de verdere stappen die genomen kunnen worden;
- de resultaten van het gesprek met Veilig Thuis worden doorgesproken in de overleggroep. Naar aanleiding hiervan wordt het plan van aanpak eventueel bijgesteld.

Ad e Een huisbezoek

- de jeugdverpleegkundige, gezinsspecialist of wijkteam kunnen het gezin thuis bezoeken;
- in de overleggroep wordt verslag gedaan van het huisbezoek.

Ad f Resultaten bespreken

- analyse van de waarnemingen;
- verzamelen van feitelijke informatie;
- beeld van de verzorgingssituatie van het kind;
- draaglast/draagkracht van de ouder(s), verzorgers(s)

Aanbevelingen fase 3: de uitvoering van het plan van aanpak

- *Als het kind met u gesproken heeft, praat dan niet met de ouder(s), verzorger(s) zonder het kind daarvan in kennis te stellen. Afhankelijk van de leeftijd kan je met het kind afspreken wat je wel en niet met ouder(s), verzorger(s) bespreekt.*
- *Bepaal voor u het gesprek gaat voeren met de ouder(s), verzorger(s), wat het doel van uw gesprek is. O.a. nagaan of de ouder(s), verzorger(s) uw zorgen herkennen. Vaak is uw zorg delen met de ouder(s), verzorger(s) de beste ingang: blijf bij welk concreet gedrag u ziet bij het kind, herkennen ouder(s), verzorger(s) de signalen van hun kind ook in de thuissituatie? Bespreek niet uw vermoedens, stel open vragen en zeg dat u op zoek bent naar de oorzaak/ de aanleiding van het voor het kind ongewone gedrag. Spreek af welke vervolgacties worden ondernomen, bijvoorbeeld de docent zal er binnen de school met de zorgcoördinator en gezinsspecialist over spreken (zie bijlage gesprek met de ouder(s), verzorger(s)).*
- *Praten met de ouder(s), verzorger(s) kan vele gevolgen hebben. Zo kan door een gesprek een deel van de vermoedens onterecht blijken. Ook voelen sommige ouder(s), verzorger(s) zich al geholpen als u hun zorg blijkt te delen en u de problemen bespreekbaar hebt gemaakt. Maar uw vermoeden kan ook worden gesterkt. Onderbouwing van uw vermoeden en het delen van uw zorgen in de overleggroep zijn dan de volgende stappen.*
- *Ouder(s), verzorger(s) kunnen het gesprek zien als bewijs van de loslippigheid van hun kind en van uw bemoeizucht. Voor aandachtspunten, zie bijlage 4: gesprek met de ouder(s), verzorger(s).*
- *Wanneer u zich afvraagt hoe u het beste een gesprek met de ouder(s), verzorger(s) kan voeren is het altijd mogelijk advies te vragen bij het Veilig Thuis.*
- *Huisbezoeken bieden goede mogelijkheden om het samenspel tussen ouder(s), verzorger(s) en kinderen te observeren.*
- *Zorg ervoor dat ouder(s), verzorger(s) met slechts een of hooguit twee personen uit uw school te maken krijgen gezien de vertrouwensrelatie die tot stand dient te komen.*
- *Vanzelfsprekend heeft het betreffende kind behoefte aan steun en hulp. Bekijk wie het kind het beste ondersteuning kan bieden.*

De beoordeling van de resultaten zal tot een **beslissing** moeten leiden:

1. Er is geen sprake van kindermishandeling:

er vindt geen verdere actie plaats (zie fase 6);

2. Er bestaat twijfel over (het vermoeden van) kindermishandeling:

er kan nu tot een extra observatie periode besloten worden, het verdient de voorkeur af te spreken wat er geobserveerd gaat worden en hoe lang (zie fase 6);

3. Er bestaat geground vermoeden of zekerheid over kindermishandeling:

zie fase 4.

Fase 4: Beslissing

- **Hulp aan ouder(s), verzorger(s)**

Als ouder(s), verzorger(s) het probleem onderkennen en mee willen werken aan verandering van hun situatie, kan de overleggroep hulp aanbieden of verder verwijzen.

- **Melding bij Veilig Thuis**

Als het vermoeden gegrond is en de zorg over het kind blijft bestaan, dan is de enige mogelijkheid een melding bij Veilig Thuis. Dat kan de zorgcoördinator namens de school, de gezinsspecialist, de jeugdarts of de jeugdverpleegkundige van het CJG doen. Bespreek in de overleggroep wie gaat melden.

Hierover vindt altijd vooraf overleg plaats met de directie van het Groen van Prinstererlyceum. Veilig Thuis adviseert ouder(s), verzorger(s) altijd van het voornemen te melden op de hoogte te stellen.

- Na de melding ligt de verantwoordelijkheid voor het op gang brengen van hulpverlening mede bij Veilig Thuis. Het gaat hier om vrijwillige hulpverlening. Als dat niet lukt, terwijl de situatie ernstig blijft, dan zal Veilig Thuis de Raad voor de Kinderbescherming inschakelen. De melder wordt hiervan op de hoogte gesteld.

- Uitsluitend in een crisissituatie/ levensbedreigende situatie voor het kind kan men direct melden bij de politie en via Veilig Thuis of BJZ bij de Raad voor de Kinderbescherming. Een melding bij de Raad kan **niet** anoniem.

Aanbevelingen fase 4: Beslissing

- *Als ouder(s), verzorger(s) zelf hulp willen, dan zullen de ouder(s), verzorger(s) in het algemeen naar het wijkteam worden verwezen.*

- *Voor elke zaak rondom een vermoeden van kindermishandeling kan advies/consult worden gevraagd bij Veilig Thuis zonder de naam van het kind en/of ouder te noemen (zie bijlage 4: Informatie over BJZ en Veilig Thuis).*

- *Wanneer een vermoeden van kindermishandeling gemeld wordt bij Veilig Thuis, moet men rekening houden met de tijd die Veilig Thuis nodig heeft om informatie te verzamelen en mensen te mobiliseren.*

- *Soms moet men bij een zaak wachten op een gunstig moment om in te kunnen grijpen of om iets in beweging te kunnen zetten. Melden bij Veilig Thuis maakt de kans dat dit lukt groter.*

- *Bij de politie is melding mogelijk wanneer men aangifte wil doen omdat het een strafbaar feit betreft. Dit kan niet anoniem. De politie doet aan opsporing en start een strafrechtelijk onderzoek.*

Fase 5: evaluatie

- De overleggroep evalueert datgene wat er is gebeurd en de procedures die zijn gevolgd. De directie wordt geïnformeerd;
- Zo nodig wordt de zaak ook doorgesproken met andere betrokkenen;
- Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht;
- Met elkaar wordt besloten welke informatie door de zorgcoördinator in het digitale dossier geplaatst wordt. Ouder(s), verzorger(s) hebben recht op inzage in het kinddossier.

Aanbevelingen fase 5: evaluatie

- *Leg op schrift vast hoe er gewerkt is (stappen, acties, besluiten).*
- *Het is van belang om op van tevoren vastgestelde tijdstippen met direct betrokkenen een tussentijdse evaluatiebijeenkomst in te plannen.*

Fase 6: nazorg

Leerling/ouder(s), verzorger(s):

- Los van de gekozen weg, blijft de docent zeker vier maanden na evaluatie het gedrag van het kind nauwkeurig volgen;
- Blijf het kind steunen;
- Indien er aanleiding toe is, roept de zorgcoördinator de overleggroep opnieuw bij elkaar (fase 2);
- Blijvende twijfel wordt bij Veilig Thuis gemeld;
- Als gebleken is dat het vermoeden niet gegrond was, kunnen de werkaantekeningen worden vernietigd en kan het dossier met betrekking tot dit kind afgesloten worden.

Betrokken docent/overleggroep:

- De zorgen rondom een leerling kunnen bij de leden van de overleggroep allerlei twijfels en gevoelens losgemaakt hebben. Het is van belang dat er ook nazorg voor hen beschikbaar is.

Aanbevelingen fase 6: nazorg

- *Sta open voor ondersteuning om uw eigen machteloosheid en teleurstellingen te hanteren wanneer onverhoopt toch blijkt dat de hulpverlening anders verloopt dan u had gedacht.*
- *Het belang van het bieden van ondersteuning aan het kind moet niet onderschat worden. Veel mensen die in hun jeugd mishandeld of misbruikt zijn, hebben het gered doordat andere volwassenen zich om hen bekommerden.*
- *Iedere medewerker heeft recht op een veilige werkplek. De werkgever dient hiervoor de voorwaarden te scheppen (arbo-wet).*

Observatiepunten
Vragen over 'opvallend gedrag van een leerling'

Nummer leerling(e):

jongen/meisje

Leeftijd:

Klas:

Docent/Mentor:

1. Sinds wanneer vertoont het kind opvallend gedrag?
2. Is er de laatste tijd iets in het gedrag of in de situatie van het kind veranderd?
3. Het opvallende gedrag bestaat uit (zie ook bijlage 2):
4. Hoe is de verhouding tot de medeleerlingen?
5. Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind, zoals kleding en dergelijke?
6. Hoe is de verhouding tot vrouwelijke/mannelijke docenten?
7. Hoe is het contact tussen de school en de ouder(s), verzorger(s)?
8. Zijn er bijzonderheden over het gezin te melden? Indien mogelijk ook de bron vermelden.
9. Wat is er bij u bekend over eventuele broertjes en zusjes?
10. Zijn er opvallende veranderingen in de schoolresultaten?

Volgens de Wet op Persoonsregistraties hebben ouder(s), verzorger(s) het recht op inzage en correctie in het dossier van hun kind. Daarom dienen gegevens in het dossier zorgvuldig en zo objectief mogelijk te worden beschreven. Persoonlijke werkaantekeningen zijn geen onderdeel van het dossier en niet ter inzage voor ouder(s), verzorger(s). Het is daarom belangrijk zeer zorgvuldig om te gaan met deze werkaantekeningen. Zet deze niet op naam. Zodra het mogelijk is vernietigt u ze.

Een professionele houding naar de betrokken leerling/gezin

De hoofdtaak van een docent is lesgeven. Daarnaast draagt de docent zorg voor het wel en wee van de leerlingen. Een schoon, veilig en goed schoolklimaat verhoogt het werkplezier van de leerling en de docent.

Helaas kunnen leerlingen soms zelf of in de thuissituatie in een crisis terecht komen. Dit kan zijn door b.v. de alcoholproblematiek van een ouder, de scheiding van de ouder(s), verzorger(s), een ernstig ongeluk van een familielid, geslagen worden of het getuige zijn van huiselijk geweld. Leerlingen rekenen dan op steun vanuit de school.

De mentor of begeleidende docent moet waken voor een te grote betrokkenheid. Om goed hulp te kunnen geven is een balans nodig tussen afstand en nabijheid. Genoeg afstand om een stap terug te kunnen doen om te overzien wat er allemaal speelt. Docenten zijn geen professionele hulpverleners. Juist daarom is een zekere professionaliteit vereist om de ondersteuning van de leerling ter hand te nemen.

Sleutelbegrippen hierbij zijn: transparantie, erkenning, begrip, durf en kunde.

Met *transparantie* wordt bedoeld dat je een bepaalde mate van openheid hebt. Je denken, voelen en handelen moet met elkaar overeenkomen. Transparantie houdt niet in dat je steeds verantwoording moet afleggen voor je daden. Je moet wel bereid zijn met inachtnemen van het recht op privacy, je bedoelingen en interventies toe te lichten.

Erkenning betekent dat je bereid bent de leerling te accepteren zoals die is. Dit betekent ook dat je het antwoord van de leerling op jouw vragen respecteert. Aandachtspunten hierbij zijn:

- luister rustig naar wat het kind te zeggen heeft;
- neem het kind serieus, trek zijn/haar verhaal niet in twijfel;
- steun het kind in het feit dat het zijn/haar geheim verteld heeft.

Bij *begrip* gaat het om het vermogen je in te leven in de gevoelens van de leerling en om zijn gedrag te zien in het licht van zijn omstandigheden. Je voelt gevoelens aan, maar maakt ze niet tot je eigen gevoelens (afstand/nabijheid).

Aandachtspunten:

- versterk het zelfvertrouwen van het kind door het aandacht en vertrouwen te geven en het te prijzen voor positief gedrag en werk;
- bied het kind mogelijkheden zich te blijven uiten: door te praten, te tekenen of te schrijven;
- het kind kan buitensporig gedrag vertonen; wees daarop bedacht en stel ook grenzen; overleg met derden als u daaraan behoefte heeft.

Bij crisisbegeleiding is *durf* nodig om doortastend te handelen. Een leerling in crisis heeft de neiging het contact met de werkelijkheid en zijn omgeving te verliezen. Je moet resoluut het contact aangaan en de leerling actief terugbrengen en houden in het hier en nu. Tijdens een gesprek moet je durven doorvragen. Aandachtspunten hierbij zijn:

- beloof **nooit** absolute geheimhouding, maar beloof wel dat u niets buiten medeweten van het kind om zult doen;
- zeg dat u wilt helpen; u hoeft niet onmiddellijk te weten wat er gebeuren moet;
- wees duidelijk en consequent;
- voorkom een te grote uitzonderingspositie voor het kind;
- ga na of de situatie op school veilig is;
- handhaaf de gang van zaken in de klas, daarmee biedt u het kind stabiliteit.

Je moet de grenzen van je eigen kunnen kennen (*kunde*), weten waartoe je niet in staat bent. Regelmatig contact en overleg met collega's voor intervisie, consultatie en advies is belangrijk om je handelen te toetsen (= overleg met derden). In alle fasen van persoonlijke crisis speelt onmacht een cruciale rol. Wanneer je je eigen onmacht kunt en durft te aanvaarden kun je een leerling werkelijk helpen.

Algemene aandachtspunten:

- het contact van de docent met de ouder(s), verzorger(s) zal zich voornamelijk blijven richten op het functioneren van de leerling op school;
- wees zorgvuldig met de privacy van kind en ouder(s), verzorger(s);
- als het kind bekend is bij Veilig Thuis en het verandert van school, dan is het van groot belang dat Veilig Thuis hiervan op de hoogte gesteld wordt;
- het belangrijkste is dat het kind zich door u gesteund voelt en het vertrouwen heeft dat er een manier is om te zorgen dat de mishandeling ophoudt.

Daarnaast is het belangrijk dat de schoolleiding een visie heeft op leerlingbegeleiding.

Dit dient te zijn vastgelegd in het schoolbeleid.

Hierbij moet ook zijn opgenomen op welke wijze de docenten hun kennis en inzicht kunnen verdiepen en ondersteuning kunnen krijgen vanuit de schoolleiding.

(bron: bewerking van: Evenwicht, crisisbegeleiding van leerlingen. Reeks schoolpraktijk leerlingbegeleiding KPC/EPN 1998)

GESPREK MET DE OUDER(S), VERZORGER(S), fase 3

Bespreek met het kind wat u met de ouder(s), verzorger(s) gaat bespreken. Wanneer het kind hier moeite mee heeft, kan dit aanleiding zijn om eerst nog wat tijd in te ruimen om nog een paar keer met het kind hierover te praten.

Het doel van een gesprek is om de zorgen over datgene wat er waargenomen is bij het kind, aan gedrag of concrete lichamelijke verschijnselen, met de ouder(s), verzorger(s) te delen.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- bespreek wat u ziet bij het kind, **bespreek niet uw vermoedens**;
- ga er vanuit dat ouder(s), verzorger(s) het beste voor hun kinderen willen en dat is ook wat u wilt: daar zit uw gemeenschappelijke noemer.

U hoeft geen schuldvraag aan de orde te stellen; u doet een beroep op de zorg bij de ouder(s), verzorger(s) voor hun kind en u bent een belangrijk persoon aan wie ouder(s), verzorger(s) hun kind vijf dagen per week toevertrouwen. Dit delen van de zorgen is een proces en vraagt om een procesmatige aanpak.

Stappen in een procesmatige aanpak:

1. Afwegingen voor het gesprek:

- wie voert of voeren het gesprek? De mentor, zorgcoördinator, teamleider, gezinsspecialist, alleen of in duo?
  - nodig je beide ouder(s), verzorger(s) expliciet samen uit: legt u deze keuze voor aan één ouder of laat je dit aan de ouder(s), verzorger(s) over.
- Ook het kind kan hier een adviserende stem in hebben.

2. Spreek de zorg om het kind uit:

- Ik heb uw kind nu .... keer/maanden gezien/in de klas. Ik maak me zorgen om een aantal dingen die ik graag met u/jou/jullie zou willen bespreken. Vindt u dit goed?

3. Bespreek de signalen één voor één:

- beschrijf het signaal in concrete verschijnselen/waarneembaar gedrag: “Het is mij opgevallen dat uw kind zich niet wil uitkleden voor de gymles.” “Het lijkt mij dat uw kind angstig en schrikachtig reageert als hij/zij wordt aangesproken.”
- vraag of het signaal herkend wordt: “Is dit u/jullie wel eens opgevallen? ....Gebeurt dit thuis ook wel eens?”, “Hoe lang is dit al zo? .....In welke situaties gebeurt dit?”
- vraag of ouder(s), verzorger(s) een idee hebben waar dit vandaan komt: “Hebben jullie enig idee waar dit vandaan komt? Wat vinden jullie ervan?”
- spreek indien nodig uw zorg uit over dit signaal: “Ik maak me er toch zorgen over dat uw kind dit doet/heeft.”

4. Ouder(s), verzorger(s) delen de zorg en nemen deze over:

Zorgen delen

U kunt zorgen niet delen met ouder(s), verzorger(s), wanneer het niet de zorgen van beide partijen zijn. Het kan geruime tijd in beslag nemen om zover te komen. Wanneer ouder(s), verzorger(s) datgene wat u hebt waargenomen absoluut (nog) niet kunnen waarnemen, is het van het grootste belang om bij dit onderdeel stil te blijven staan en niet naar de volgende stap te gaan.

U kunt ouder(s), verzorger(s) in zo'n geval bijvoorbeeld vragen om het kind eens een tijdje te observeren en op te letten of ze dan toch het gedrag waarnemen dat u als docent genoemd hebt. In een volgende afspraak kunnen jullie het er dan weer over hebben. Zolang ouder(s), verzorger(s) absoluut niet (kunnen) zien/waarnemen wat u zojuist hebt besproken, is delen van de zorg niet aan de orde.

Emoties

In deze fase kunnen emoties een grote rol spelen. Ouder(s), verzorger(s) kunnen bv. boos worden; ouder(s), verzorger(s) kunnen zich tekort voelen schieten en zich hier schuldig over voelen; ouder(s), verzorger(s) kunnen zich schamen over het door u beschreven gedrag van hun kind.

Ouder(s), verzorger(s) kunnen door hun emoties op heel verschillende manieren reageren/ermee omgaan. Daarom is het altijd verstandig om naar de reactie van de ouder(s), verzorger(s) expliciet te vragen, bv. met: "Ik zie/begrijp/kan me voorstellen dat ik u ermee overrompel; ik kan me voorstellen dat het voor u moeilijk is, dat ik hier nu mee gekomen ben; hoe ligt dit voor u?"

Wanneer ouder(s), verzorger(s) boos worden, dan is een manier om met deze boosheid/agressie om te gaan bijvoorbeeld het onder woorden brengen van de waargenomen boosheid en het onder woorden brengen van de eigen angst voor hun boosheid: "Ik zie dat u boos bent, en ik vind dat moeilijk, het maakt mij onzeker".

Wanneer je als gespreksdeelnemer emotioneel erbij betrokken bent, wanneer je persoonlijk geraakt bent door wat je gezien en/of gehoord hebt van het kind, is het goed dit aan te geven, om dit onder woorden te brengen, dat het je persoonlijk erg raakt. Zolang de emoties de overhand hebben, is er geen gelegenheid om de ouder(s), verzorger(s) de concrete, zakelijke informatie te geven. Laat staan naar een volgende stap te gaan. Pas wanneer de emoties een plaats hebben gekregen, is er gelegenheid om de ouder(s), verzorger(s) concrete, zakelijke informatie te geven.

Verduidelijking vragen

Bij iedere stap is het van belang te vragen wat de ouder(s), verzorger(s) ervan vinden, of zij het genoemde herkennen. Vraag ook door als iets niet helemaal duidelijk is. "Wat bedoelt u daar precies mee? Begrijp ik goed dat u zegt dat...".

Er kunnen dus meerdere gesprekken nodig zijn, voordat u op één lijn zit met de ouder(s), verzorger(s) wat betreft het waarnemen van de door u gesignaleerde verschijnselen, gedragingen van hun kind.

Het delen van de zorg en het overnemen van de zorg zijn dan de volgende stappen die de ouder(s), verzorger(s) moeten maken. Het is van groot belang het waargenomene ook dan nog over langere tijd te volgen en bij te houden in een logboek, waarin ook de gemaakte afspraken worden genoteerd en bijgehouden. Wanneer u deze fase hebt bereikt, dan zijn de ouder(s), verzorger(s) een belangrijke steun in het verder zoeken naar een mogelijke oorzaak van het zorgelijke gedrag van hun kind en kunnen ouder(s), verzorger(s) ook heel goed aangeven en meedenken over de verdere hulp die zij denken nodig te hebben.

Informatie over Bureau Jeugdzorg en Veilig Thuis

Sinds januari 2003 is Veilig Thuis (toentertijd AMK geheten) opgenomen als onderdeel van het Bureau Jeugdzorg. Op dit moment kunnen het Bureau Jeugdzorg en Veilig Thuis echter afzonderlijk van elkaar benaderd worden.

Werkwijze Bureau Jeugdzorg

Bureau Jeugdzorg biedt informatie, advies, begeleiding en hulp aan jongeren tot 18 jaar en hun ouder(s), verzorger(s) en/of verzorgers, beroepskrachten of andere betrokkenen op psychosociaal of opvoedkundig gebied. Daarnaast is het Bureau Jeugdzorg de toegang tot de geïndiceerde jeugdhulpverlening en zorgt het indien nodig voor een adequate doorverwijzing naar andere vormen van zorg.

Wanneer men zich als beroepskracht/overleggroep zorgen maakt over een kind of jongere kan men hem/haar en/of de ouder(s), verzorger(s) doorverwijzen naar het Bureau Jeugdzorg als de ouder(s), verzorger(s) zelf hulp willen. Indien uit de aanmelding blijkt dat er een hulpvraag is, volgt een screening. In dit gesprek wordt samen met de cliënt bekeken wat de problemen zijn en wat de hulpvraag is. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt. Het screeningsverslag wordt intern besproken in een multidisciplinair team. Hier wordt beoordeeld welke hulp nodig is. Er wordt een advies gegeven over het vervolgtraject.

Dit advies wordt met het kind en de ouder(s), verzorger(s) besproken.

Wanneer er geen vrijwillige hulpverlening op gang komt, dan wordt besproken met de beroepskracht/overleggroep hoe de jongere het beste geholpen kan worden en of een onderzoek door Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming nodig is.

Werkwijze Veilig Thuis

Veilig Thuis streeft ernaar zo laagdrempelig mogelijk te werken en kan telefonisch benaderd worden door allerlei mensen die zich zorgen maken over de situatie van bepaalde kinderen. Dit kunnen mensen zijn die beroepshalve met kinderen te maken hebben, maar ook bureaus of familieleden. Voor beroepsbeoefenaren, zoals docenten, huisartsen en jgz medewerkers, is het mogelijk om anoniem te melden. Via Veilig Thuis wordt de naam van de melder dan niet bekend gemaakt bij het kind, diens gezin of derden. Na een telefonisch contact zijn er drie mogelijkheden:

Advies:

Hierbij worden geen gegevens geregistreerd over het betreffende kind of gezin. Veilig Thuis komt niet in actie in de richting van cliënten.

Consult:

Ook dit richt zich op degene die belt. Het consult richt zich op het uitvoeren van een advies. De consultvrager wordt begeleid in de, op advies van Veilig Thuis, te nemen stappen. Er wordt geen actie ondernomen door Veilig Thuis richting cliënt en er worden geen gegevens over cliënten geregistreerd. Er kan wel een dossier op naam van de consultvrager worden aangelegd.

Melding:

Hierbij neemt Veilig Thuis alle gegevens op over het kind of het gezin waar melding over wordt gemaakt. Hierop volgt intern een intakeoverleg, waarbij een vertrouwensarts aanwezig is. In dit overleg wordt besloten of Veilig Thuis verantwoordelijkheid moet nemen voor de gemelde situatie. De melder krijgt bericht of de zaak is aangenomen en Veilig Thuis verantwoordelijkheid neemt. Uitgangspunt bij een melding is om zo min mogelijk buiten de ouder(s), verzorger(s)/verzorgers om te opereren en zo snel mogelijk contact te leggen met hen zelf (binnen vier tot zes weken). Alleen indien het belang van het kind zich hiertegen verzet wordt dit contact uitgesteld en in eerste instantie huisarts, school e.d. benaderd. Adviezen en hulp door Bureau Jeugdzorg en Veilig Thuis zijn gratis.

Informatie over de Raad voor de Kinderbescherming

De missie van de Raad voor de Kinderbescherming:

“De Raad voor de Kinderbescherming komt op voor kinderen, die zich in een bedreigende situatie bevinden. De Raad doet dit als overheidsorganisatie pas als andere pogingen niet zijn geslaagd. Indien nodig vraagt de Raad aan de rechter om de bescherming van een kind te waarborgen. De Raad stelt zich open op en werkt deskundig, zorgvuldig en snel. De Raad beschermt kinderen”.

De Raad voor de kindbescherming is een overheidsorganisatie, die de wettelijke bevoegdheid heeft om aan de rechter beschermende maatregelen te vragen ten behoeve van kinderen. Wanneer de ontwikkeling van een kind in het gedrang komt, kan de Raad een onderzoek instellen naar de omstandigheden waarin de jongere zich bevindt. Uit dit onderzoek kan een advies volgen voor vrijwillige hulpverlening aan het gezin. Als de problemen niet (meer) met vrijwillige hulp kunnen worden opgelost of als het gezin deze hulp niet wil aanvaarden, dan kan de Raad aan de rechter vragen om de hulpverlening verplicht te stellen. De rechter kan dan een maatregel van kindbescherming opleggen, waarmee het gezag van de ouder(s) wordt beperkt of ontnomen. Een medewerker van een (gezins)voogdij-instelling wordt aangesteld om het gezin te begeleiden.

Als er sprake is van een ernstige situatie, kan de Raad de rechter verzoeken om een maatregel van voorlopige ondertoezichtstelling (al dan niet met het verzoek om een machtiging uithuisplaatsing) of voorlopige voogdij uit te spreken. In dit geval is de Raad gelegitimeerd om acuut in te grijpen in een gezinssituatie om de belangen van de kinderen veilig te stellen. Bijna altijd zal er dan sprake zijn van een plaatsing van de jongere elders.

De Raad voor de Kinderbescherming heeft naast de hierboven beschreven kerntaak van bescherming nog twee kerntaken, namelijk bij (echt)scheiding de rechter desgevraagd adviseren over het ouderlijk gezag en de omgangsregeling en advisering aan de officier van justitie of de kinderrechter in strafzaken van minderjarigen over een opvoedkundig verantwoorde straf.

Hét meldpunt voor (vermoedelijke) kindermishandeling is Veilig Thuis. Indien gewenst zal Veilig Thuis de melding doorgeleiden naar de Raad. Alleen in acute- en (levens)bedreigende situaties kunnen Veilig Thuis en het Bureau Jeugdzorg direct bij de Raad melden.